



## **Clypevs Theologiæ Thomisticæ**

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

**Gonet, Jean-Baptiste**

**Parisiis, 1669**

§. II. Solvuntur objectiones

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)



tas, vel error, cum revera furtum utile sit, & A adulterium delectabile.

Sed contra: Ille qui committit furtum, vel adulterium, non solum existimat furtum esse sibi utile, & adulterium delectabile, sed etiam practice judicat illud hinc & nunc a se esse eligendum, & bono honesto, ac observationi legis divinae preferendum; alioquin voluntas, utpote appetitus rationalis, sequens ductum intellectus, talem actum non eligeret, nec bono honesto & observationi legis divinae ipsum praeferret: At in tali judicio error practicus manifeste reperitur, cum recta ratio & prudentia dicent oppositum: Ergo quotiescumque homo peccat eligendo aliquod objectum, vel actum moraliter malum, puta furtum, vel adulterium, aliquis error practicus in ejus intellectu reperitur.

23. Dixi, quando homo peccat eligendo objectum vel actum moraliter malum, quasi peccet eligendo aliquid de se bonum, sed non cum ordine debito, non est necesse quod habeat errorem practicum in intellectu, sed sufficit quod in eo sit aliqua inadvertentia aut inconsideratio, ut de primo peccato Angelorum docet D. Thomas loco citato, & nos in tractatu de Angelis ostendimus. Unde consulto in conclusione diximus, non posse voluntatem peccare, nisi vel aliquis error practicus, vel saltem aliqua inconsideratio, in intellectu praeferat.

Disp. 11.  
art. 4.

Quod potest amplius confirmari, & hoc exemplo suaderi. Si esset aliquis caecus ex natura sua determinatus ad sequendum ductum alterius, non posset deficere, & a via aberrare, nisi deficiente & aberrante ductore: Sed voluntas est potentia caeca, ex natura sua determinata ad sequendum ductum intellectus; objectum enim specificativum illius est bonum sibi ab intellectu propositum: Ergo non potest in ordine morali deficere, nisi in intellectu aliquis defectus erroris vel inconsiderationis praecedat.

Adde quod in omni peccato quaedam imprudentia reperitur: unde Proverb. 1. peccatores stulti & imprudentes appellantur; & Gregorius lib. 15. moral. cap. 23. *Omnis peccator* (inquit) *stultus fuit in culpa*. Ergo cum prudentia sit dirigere rationem practicam in ordine ad agibilia ab homine, sicut ars illam dirigit in ordine ad factibilia, oportet quod in omni peccato aliquis defectus rationis practicae, subindeque error practicus, vel saltem inconsideratio reperitur.

#### §. 11.

#### Solvuntur objectiones.

24. **O**BJICIUNT in primis Adversarii aliqua testimonia, in quibus dicitur homines peccare scienter & ex industria: Job. 34. *Quasi de industria recesserunt ab eo, & vias ejus intelligere noluerunt*. Et Proverb. 2. *Laiantur cum male fecerint, & exultant in rebus pessimis*. Item voluntatem respicere quod ratio approbat, juxta illud Medae apud Poetam, *Video meliora, proboque, deteriora sequor*; & illud, *Athenienses sciunt qua recta sunt, sed non faciunt*: Ergo potest voluntas peccare, nullo existente errore in intellectu.

25. Sed haec nullius sunt roboris: debent enim intelligi & explicari de cognitione speculativa, vel de practica universali, cum qua stat in in-

tellectu peccantis error practicus in particulari, seu judicium practicum, quo judicat hinc & nunc esse sibi eligendum aliquid, quod revera eligendum non est. Unde D. Thomas supra citatus 1. p. qu. 63. art. 1. ad 4. sic ait: *Errat quidem adulter in particulari, eligens hanc delectationem inordinati actus, quasi aliquod bonum ad nunc agendum, propter inclinationem passionis aut habitus; etiamsi in universali non errat, sed veram de hoc sententiam teneat*.

26. **O**BJICIUNT secundò: Si quotiescumque homo peccat, aliquis error in ejus intellectu praecederet, omnis peccator esset haereticus, & quoties homo incidere in peccatum, toties laberetur in haesim: Sed hoc est falsum & absurdum; cum multi fideles peccent in moralibus, & tamen a fide non deficiant: Ergo & illud.

Hoc etiam argumentum frivolum est: nam cum error, qui in intellectu peccantis existit, non sit speculativus, sed practicus; nec fidei, sed solum rectae rationi & prudentiae adversetur, peccatorem, infidelem, vel haereticum non reddit, sed stultum potius & imprudentem, ut ex testimoniis supra adductis patet.

27. **O**BJICIUNT tertio: Homo potest velle aliquid sibi utile, aut delectabile, de quo certò scit, certòque considerat, & esse sibi utile aut delectabile, & esse contrarium rectae rationi: Ergo potest peccare, nullo existente errore vel inconsideratione in ejus intellectu. Consequentia videtur perspicua. Antecedens etiam patet, tum in his qui peccant cum remorsu conscientiae & tristitia, aut cum expresso culpa & poenae contemptu: tum etiam quia objectum voluntatis non solum est bonum honestum, sed etiam bonum utile & delectabile.

28. **R**ESPONDEO concessio Antecedente, distinguendo Consequens: potest peccare nullo existente errore in ejus intellectu, errore speculativo, concedo: errore practico, nego. Licet enim intellectus peccantis speculative judicet objectum quod eligit, vel actum, esse malum moraliter; practice tamen judicat sibi bonum & conveniens esse hinc & nunc illud eligere, & bono honesto praeferre, ut in probatione nostrae conclusionis ostendimus.

29. **D**INSTABIS: Positò judicio practico, dictante hinc & nunc Deum esse amandum, cum hinc & nunc instat praecceptum dilectionis, voluntas, cum sit libera, potest elicere actum odii, vel actum dilectionis suspendere: Ergo nullo praesupposito errore, etiam practico, potest peccare.

**R**ESPONDEO distinguendo Antecedens: Potest elicere actum odii, vel actum dilectionis suspendere, potentia antecedenti, & in sensu diviso, concedo: potentia consequenti, & in sensu composito, nego. Positò enim judicio practice practico in intellectu de eliciendo actu amoris, voluntas infallibiliter illum elicit: cum judicium illud sit de se efficax, & habeat rationem imperii, saltem virtualis: non destruitur tamen ejus libertas, quia talis necessitas seu infallibilitas non provenit ab extrinseco, sed ab ipsa voluntate, quae sicut applicat intellectum ad illud judicium, ita potuit ipsum applicare ad oppositum.

30. **O**BJICIUNT ultimò: Si quotiescumque homo peccat, praecederet aliquis error practicus in ejus intellectu, nullum daretur peccatum ex pura malitia, sed quodlibet ex ignorantia procederet:



deret: At hoc non est dicendum; cum Theologi communiter dividant peccata in tria genera, scilicet in peccata ex infirmitate, ex ignorantia, & ex pura malitia, ut supra ostensum est: Ergo nec illud.

*Disp. 2. art. 1.*  
31. Respondo negando sequelam: Licet enim in omni peccato interveniat error practicus ex parte intellectus, sufficienter tamen distinguitur peccatum ex infirmitate, vel ex malitia, à peccato ex ignorantia, ex diversa scilicet dispositione prava, quæ est causa formandi iudicium illud erroneum in intellectu, & pravam electionem in voluntate: nam in peccatis ex ignorantia, ignorantia vincibilis & culpabilis est causa formandi tale iudicium, & pravam electionem; in peccatis ex infirmitate vel passione, passio vehemens obfuscat intellectum, & ad se trahens voluntatem; in peccatis verò ex pura malitia, sola inordinatio & malitia voluntatis.

32. Circa alias causas interiores peccati, nempe appetitum sensitivum, & voluntatem, nulla occurrit celebris difficultas, vel controversia: constat enim causam immediatam peccati esse voluntatem, in qua libertas ut in propria sede residet; appetitum verò esse duntaxat causam illius mediatam & remotam (saltem si de peccato mortali loquamur) quia à passione appetitus, voluntas indirectè & per accidens movetur, quatenus scilicet passio iudicium rationis perturbat & impedit; quò impeditò & perturbatò, necesse est voluntatem, quæ iudicium rationis semper sequitur, in agendò perturbari. Cujus rei rationem reddit Caietanus; quòd passio appetitus sensitivi directè & per se moveat phantasiam, quæ est organum corporeum; quâ motâ & perturbatâ, necesse est perturbari intellectum, qui ab ea depromit species, quarum beneficio de rebus sensibilibus & corporeis iudicat; idèdque ipse intellectus aliter de his rebus iudicat quam oportet: quare cum voluntas ab intellectu determinetur, non mirum si ipsa tunc perturbetur, & à recto tramite declinet. Unde in peccatis ex passione appetitus sensitivi procedentibus, hic reperitur ordo seu processus: bona sensibilia & externa in primis sensus externos alliciunt; deinde eorum sensitivâ apprehensione imaginatio excitatur; hæc verò appetitum sensitivum accendit & commovet: ex appetitus sensitivi commotione phantasia movetur & perturbatur; quâ motâ & perturbatâ, obscuratur ratio, quæ ab actuali debite regulari consideratione cessat, & ab illa deviat, & in errorem tandem ipsam trahit voluntatem, cujus actus liber & voluntarius peccatum per consensum consummat. Quod hoc lepido solet exemplo declarari: si lapillum in pellucidi fontis alveum projereris, illico fuissem illiusæ quor, ipso cristallo nitidius, turbatur, circulo primò efformato, qui alium ulterius circulum describit, hic denuo alterum, donec tota fontis superficies, tot veluti rugis, quot circulis horrefcat. Non dispari ratione bona sensibilia & externa sensus movent externos; his imaginatio excitata, appetitum commovet, appetitus phantasiam, quâ turbatâ, perturbatur & obscuratur ratio; obscurata verò seu perturbata ratio, voluntatem ad peccandum trahit; hæc denique ex sua natura cæca, errantem rationem sequens, liberè suggestioni prave consentit; quo actu peccatum complet, & consummat.

Tom. III.

A peccatum verò cum consummatum fuerit, generat mortem, ut dicitur Jacobi 1.

Suos ergo parentes, suamque generem habet peccatum: mater illius est concupiscentia, quæ teste eodem Apostolo, cum conceperit, parit peccatum: pater est liberum arbitrium; semen matris est titillatio, sive delectatio, quam ingerit concupiscentia: denique illud concipitur per suggestionem & delectationem, & generatur ac consummat per consensum. Unde Gratianus in decreto dist. 7. ait quod tribus modis impletur omne peccatum, videlicet suggestionem, delectationem, consensu: suggestio fit per diabolum; delectatio per carnem; consensus per spiritum. Quod declarat exemplo peccati primorum parentum, in quo serpens primò culpam suggestit; Eva velut caro delectata est: Adami verò veluti spiritus consentit. Similia habet D. Gregorius in cap. 3. Job.

### ARTICVLVS III.

*Vtrum Deus directè vel saltem indirectè possit dici causa peccati?*

*Disp. 6. art. 4.*  
DE hac difficultate fusè egimus in tractatu de voluntate Dei, unde breviter hic eam discutimus, & quæ docet S. Doctor qu. 79. exponemus.

#### S. I.

*Duplici conclusione difficultas resolvitur.*

Dico primò, Deum non esse, nec dici posse directè causam peccati. Ita D. Thomas hic quæst. 79. art. 1. & 2. & de malo qu. 3. art. 1. & alibi passim.

33. Probatum ratione quam ibidem prosequitur: Peccatum nominat ens & actionem cum quodam defectu, deformitatis scilicet & malitiæ moralis, quæ entitati actus adiungitur: unde ut aliquis dicatur, & sit rectè causa peccati, non sufficit quòd producat entitatem, & actualitatem, quàm de materiali importat, sed requiritur quòd ipsum defectum, seu deformitatem quam dicit de formali, attingat: Atqui Deus suâ motione & causalitate talem defectum & deformitatem non attingit, sed ab eo præscindit: Ergo non est, nec dici potest directè causa peccati. Major patet: nam hoc nomen *causa* appellat supra rationem, vel conceptum formalem cui coniungitur, ut constat cum dicimus Petrum esse causam statuæ: non enim est sensus esse causam ligni vel argenti, sed figuræ artificiosæ, quam hoc nomen *statua* pro formali importat: Atqui hoc nomen *peccatum* de formali importat malitiam, & deformitatem moralem: Ergo ut aliquis sit & dicatur causa peccati, non sufficit quòd ejus entitatem & actualitatem producat, sed requiritur in super, quòd ejus causalitas ad deformitatem & malitiam moralem, secundariò saltem & mediare se extendat. Minor autem in qua est difficultas, multipliciter suadetur: Primò ratione D. Thomæ hic art. 1. *Omne peccatum est per recessum ab ordine qui est in Deum sicut in finem: Deus autem omnia inclinât & convertit in seipsum, sicut in ultimum finem, sicut Dionysius dicit 1. cap. de divin. nomin. unde impossibile est quòd sit sibi visus*

Ggg